

Tomasz Wojewodzik, Jolanta Kasprzyk

ZMIANY W WIELKOŚCI I STRUKTURZE DZIAŁÓW SPECJALNYCH PRODUKCJI ROLNEJ W POWIECIE WADOWICKIM¹

Wprowadzenie

Zdecydowana większość gospodarstw rolniczych w Polsce prowadzona jest w formie gospodarstw indywidualnych, co prowadzi do pewnej specyfiki form opodatkowania tych podmiotów, która jest bliższa osobom fizycznym niż przedsiębiorstwom. Na obciążenia podatkowe rolnictwa składają się przede wszystkim: podatek rolny, podatek leśny, podatek od nieruchomości, podatek od towarów i usług (VAT), podatek dochodowy, podatek (opłata) od posiadania psów, podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilno-prawnych.

Podstawowym obciążeniem fiskalnym rolników jest podatek rolny (Dz.U. 1993, nr 94, poz. 431 z późn. zm.), którym objęte są grunty sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub grunty zadrzewione i zakrzaczone na użytkach rolnych z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności innej niż działalność rolnicza. Podatek ten miał być niejako substytutem podatku dochodowego w rolnictwie i do dnia 1 stycznia 1992 r. objęte nim były również działy specjalne produkcji rolnej. Po wejściu w życie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych z 1991 r. (tekst jedn. Dz.U. 2000, nr 14, poz. 176 z późn. zm.)

¹ Praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2006–2008 jako projekt badawczy nr 2 P06R 020 30.

i ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych z 1992 r. (tekst jedn. Dz.U. 2000, nr 54, poz. 654 z późn. zm.) przychody z działów specjalnych produkcji rolnej zostały objęte podatkiem dochodowym². Objęcie działów specjalnych produkcji rolnej podatkiem dochodowym nie zwalnia powierzchni użytków rolnych zajętych na ich prowadzenie z podatku rolnego. Powyższe akty prawne w zasadzie wyłączają działalność rolniczą z opodatkowania podatkiem dochodowym (art. 2 ust. 1 obu ustaw). Podatkiem dochodowym zostały jedynie objęte specyficzne rodzaje działalności rolniczej, które zdaniem ustawodawcy przynoszą znaczne dochody czyli tzw. działy specjalne produkcji rolnej. Zgodnie z art. 2 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych do działów specjalnych produkcji rolnej zaliczone zostały: uprawy w szklarniach i ogrzewanych tunelach foliowych, uprawy grzybów i ich grzybni, uprawy roślin *in vitro*, fermowa hodowla i chów drobiu rzeźnego i nieśnego, wylęgarnie drobiu, hodowla i chów zwierząt futerkowych i laboratoryjnych, hodowla dżdżownic, hodowla entomofagów, hodowla jedwabników, prowadzenie pasiek oraz hodowla i chów innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym.

Osoby fizyczne prowadzące działy specjalne produkcji rolnej mają możliwość wyboru formy opodatkowania. Mogą określać rzeczywisty dochód na podstawie prowadzonej książki przychodów i rozchodów lub posługiwać się szacunkowymi normami dochodu ustalonymi w rozporządzeniu Ministra Finansów³. Osoby fizyczne do ustalenia podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym od działów specjalnych na ogół wybierają formę prostszą polegającą na pomnożeniu rozmiaru działalności razy szacunkowe normy dochodu podane w stosownym rozporządzeniu MF. Osoby prawne mogą się natomiast rozliczać tylko na podstawie dochodów rzeczywistych ustalanych na podstawie prowadzonej ewidencji⁴.

W opracowaniu podjęto bardzo ciekawe, a zarazem bardzo rzadko spotykane w literaturze zagadnienie funkcjonowania działów specjalnych produkcji rolnej. Brak opracowań szczegółowych na ten temat wynika głównie z ograniczonych możliwości dotarcia do materiałów empirycznych. Celem opracowania jest zaprezentowanie zmian w liczebności podmiotów prowadzących działy specjalne produkcji rolnej w powiecie wadowickim. Szczegółowej analizie poddane zostały zmiany w strukturze oraz w rozmiarach działalności prowadzonych w ramach

² J. Bieluk, *Obciążenia podatkowe rolnictwa*, [w:] *Prawo rolne*, red. A. Stelmachowski, Warszawa 2003.

³ Z 11 października 2004 roku.

⁴ T. Wojewodzik, J. Kasprzyk, *Podatek dochodowy w rolnictwie – wybrane zagadnienia*, „Więś i Doradztwo” 2007, nr 2–3 (50–51), s. 37.

działów specjalnych. Przedstawiane w opracowaniu analizy zostały przeprowadzone w oparciu o deklaracje PIT-6 składane przez podatników prowadzących działy specjalne produkcji rolnej przed 30 listopada roku poprzedzającego rok podatkowy. Badania dotyczyły okresu 2002–2005. Przeprowadzona analiza koncentruje się na wielkościach zagregowanych i ma charakter bardzo ogólny ze względu na konieczność uwzględnienia wymogów stawianych przez przepisy o ochronie danych osobowych.

Rolnictwo powiatu wadowickiego

Obszar powiatu wadowickiego pokrywają wietrzelinowe gleby brunatne kwaśne i pseudobielicowe, wytworzone z glin i ilów wietrzeniowych oraz utworów lessowatych. W górnych fragmentach dolin Skawy i Wieprzówki na podłożu żwirowym i kamienistym zalegają mady górskie zaś w dolnych, ujściowych odcinkach mady pyłowe i gliniaste. Jakość terenów rolniczych mierzona odsetkiem gleb należących do I, II i III klasy bonitacyjnej jest wysoka i wynosi dla powiatu 43,5% (województwo małopolskie – 33%, Polska – 19,6%). Praktycznie wszystkie gleby z tej grupy posiadają III klasę bonitacyjną. Pozostałe kompleksy glebowe to przede wszystkim klasa IV (49,9%) oraz klasa V (6,6%). Użytki rolne stanowią 58,4% powierzchni powiatu, lasy i tereny leśne 24,1%, zaś pozostałe grunty użytkowane i nieużytki 16,5%. Wśród sąsiednich powiatów większy wskaźnik udziału użytków rolnych i gruntów ornych w ogólnej powierzchni posiada jedynie powiat krakowski. Powiat wadowicki posiada ponad 21 tys. gospodarstw rolnych z czego niewiele ponad 11 tys. posiada powierzchnię ponad 1 ha UR. Średnia powierzchnia gospodarstwa jest jedną z najniższych w województwie małopolskim i wynosi 1,99 ha (przy średniej wojewódzkiej ok. 2,61 ha oraz krajowej – 7,1 ha użytków rolnych)⁵. Wśród gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha UR 53% posiadało wielkość mniejszą niż 2 ha, a kolejne 40% miało powierzchnię 2–5 ha UR.

Na terenie powiatu wadowickiego ok. 28,7% gospodarstw nie prowadziło w 2002 r. działalności rolniczej, a powierzchnia odłogów i ugorów stanowiła ok. 33,9% wszystkich gruntów ornych. W strukturze zasiewów dominują zboża stanowiąc ponad 70%, duży udział ziemniaków ok. 17% wynika z ich powszechnej produkcji na samozaopatrzenie. Tereny te ze względu na ładne krajobrazy, urozmaiconą rzeźbę terenu, specyfikę lokalnego rolnictwa oraz czyste środowisko predysponowane są do rozwoju agroturystyki oraz produkcji ekologicznej żywności.

⁵ Według GUS gospodarstwo rolne to obszar UR powyżej 0,1 ha.

W ostatnich latach drastycznie spadło pogłowie bydła, co należy tłumaczyć zarówno opłacalnością produkcji, jej pracochłonnością jak i uciążliwością wymogów stawianych przed rolnikami. Pogłowie trzody chlewnej występuje na stabilnym poziomie oscylując w granicach 12 SD/100 ha UR. Produkcja owczarska prawie zupełnie zanikła.

Liczebność podmiotów prowadzących działy specjalne produkcji rolnej w powiecie wadowickim jest relatywnie niewielka i stanowi ok. 0,8% liczby gospodarstw rolnych i 1,5% liczby gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha UR. Posiadane informacje nie pozwalają stwierdzić jaka jest powierzchnia gospodarstw prowadzących działy specjalne produkcji rolnej, jednak deklarowane rozmiary poszczególnych działów oraz znajomość obszaru badań pozwalają z dużą dozą prawdopodobieństwa przypuszczać, iż są to w zdecydowanej większości gospodarstwa do 2 ha UR. Liczba badanych podmiotów prowadzących działy specjalne w latach 2002–2005 zwiększyła się w skali powiatu o 31 przy czym w samej tylko gminie Andrychów o 11. W gminie Andrychów występowała również największa liczba podmiotów i najwyższy w 2002 r. wskaźnik liczby podmiotów prowadzących działy specjalne w stosunku do liczby gospodarstw rolniczych i wynosił jak 1:50, a w stosunku do liczby gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha UR jak 1:22. W gminach Lanckorona, Mucharz i Stryszów występują jedynie pojedyncze podmioty zajmujące się działami specjalnymi co jest uzasadnione zważywszy na górski charakter tych gmin oraz niekorzystne warunki klimatyczno-glebowe.

Tabela 1. Liczebność i rozmieszczenie gospodarstw prowadzących działy specjalne produkcji rolnej w powiecie wadowickim

Wyszczególnienie	Liczebność gospodarstw rolniczych 2002*		Podmioty posiadające działy specjalne produkcji rolnej**		
	ogółem	powyżej 1 ha	2002	2005	zmiana (%)
Andrychów	3681	1489	72	83	+15,3
Brzeźnica	2425	1433	6	9	+50,0
Kalwaria	3156	1609	17	19	+11,8
Lanckorona	1353	895	1	2	+100,0
Mucharz	881	409	1	2	+100,0
Spytkowice	1630	944	8	9	+12,5
Stryszów	1374	966	3	4	+33,3
Tomice	1305	760	12	16	+33,3
Wadowice	4189	2108	35	35	0,0

Wyszczególnienie	Liczebność gospodarstw rolniczych 2002*		Podmioty posiadające dział specjalny produkcji rolnej**		
	ogółem	powyżej 1 ha	2002	2005	zmiana (%)
Wieprz	1848	1179	21	28	+33,3
Powiat wadowicki ogółem	21842	11792	176	207	+ 17,61

* Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2002, BDR GUS, www.stat.gov.pl

** Na podstawie deklaracji podatników

Źródło: opracowanie własne.

Działy specjalne produkcji rolnej w powiecie wadowickim 2002–2005

Na obszarze powiatu wadowickiego zdecydowanie najczęściej występującym działem specjalnym produkcji rolnej są uprawy szklarniowe. Podmioty prowadzące produkcję ogrodniczą w 2002 roku stanowiły trzy czwarte podmiotów zarejestrowanych w Urzędzie Skarbowym w Wadowicach jako dział specjalny. Na przestrzeni badanego okresu mimo wzrostu liczby podmiotów prowadzących uprawy szklarniowe o ponad 8%, ich udział w strukturze się zmniejszył. Wynika to z faktu, iż zdecydowanie szybciej przybywało podmiotów prowadzących produkcję w działach chów i hodowla drobiu (+39%) oraz inne zwierzęta (+50%). Część osób prowadzących dział specjalny (ok. 40%) deklarowało prowadzenie więcej niż jednego działu.

Tabela 2. Liczba podmiotów prowadzących dział specjalny produkcji rolnej
wybranych działów w powiecie wadowickim

Wyszczególnienie	Podmioty prowadzące dział specjalny produkcji rolnej			
	2002		2005	
	liczba (szt.)	struktura (%)	liczba (szt.)	struktura (%)
Uprawy szklarniowe	133	75,6	144	69,6
Bydło poza gospodarstwem	–	–	–	–
Owce i konie poza gospodarstwem	1	0,6	–	–

Wyszczególnienie	Podmioty prowadzące działy specjalne produkcji rolniczej			
	2002		2005	
	liczba (szt.)	struktura (%)	liczba (szt.)	struktura (%)
Trzoda poza gospodarstwem	–	–	–	–
Chów i hodowla drobiu	28	15,9	39	18,9
Inne zwierzęta	16	9,1	24	11,6
Ogółem liczba podmiotów	176	100,0	207	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie deklaracji PIT-6 składanych przed 30 listopada roku poprzedzającego rok podatkowy.

Na obszarze powiatu wadowickiego nie było zarejestrowanych w 2005 roku podmiotów prowadzących chów i hodowla bydła, owiec, koni i trzody poza gospodarstwem rolnym. Należy to uznać za czynnik sprzyjający jakości środowiska, gdyż oznacza on, iż nie ma przemysłowych ferm tych zwierząt, a produkcja zwierzęca w oparciu o te gatunki prowadzona jest w sposób bliższy naturze.

Liczba podmiotów prowadzących uprawy w ramach działów specjalnych produkcji rolniczej w latach 2002–2005 generalnie wzrosła. Zmniejszeniu uległa jedynie liczba osób zainteresowanych prowadzeniem uprawy w szklarniach ogrzewanych. Największą dynamikę zmian zaobserwowano w przypadku upraw w szklarniach nieogrzewanych (wzrost o ponad 40%). Czynnikiem istotnie wpływającym na wzrost zainteresowania taką działalnością była przede wszystkim chęć ograniczenia wysokości kosztów produkcji. Za stabilną należy uznać liczbę podmiotów prowadzących uprawy grzybów i ich grzybni. Produkcja w tym zakresie jest bardzo wymagająca co utrudnia podjęcie jej przez liczną grupę osób w krótkim czasie. Czynnikiem ograniczającym również rozwój tego segmentu jest nasycenie rynku.

Tabela 3. Liczba podmiotów prowadzących uprawy w ramach działów specjalnych produkcji rolnej na terenie powiatu wadowickiego

Wyszczególnienie	2002	2005	Zmiana (%)
Rośliny ozdobne w szklarniach ogrzewanych	59	67	+13,6
Pozostałe rośliny w szklarniach ogrzewanych	67	55	-17,9
Uprawy w szklarniach nieogrzewanych	11	17	+54,5,7

Wyszczególnienie	2002	2005	Zmiana (%)
Rośliny ozdobne w tunelach foliowych ogrzewanych	35	43	+22,9
Pozostałe rośliny w tunelach foliowych ogrzewanych	36	37	+2,8
Uprawa grzybów i ich grzybni	6	7	+16,7

Źródło: opracowanie na podstawie deklaracji PIT-6 składanych przed 30 listopada roku poprzedzającego rok podatkowy.

Zmiana w liczbie podmiotów prowadzących produkcję w poszczególnych działach znalazła również odzwierciedlenie w powierzchni deklarowanych upraw. W skali powiatu powierzchnia ta w 2005 roku osiągnęła niecałe 10 ha i była wyższa niż w 2002 roku o przeszło 7%. Powierzchnię wykorzystywaną pod uprawy w działach specjalnych produkcji rolnej należy uznać za znikomą gdyż stanowi ona zaledwie 0,03 % powierzchni gruntów ornych w powiecie.

Tabela 4. Powierzchnia upraw (działy specjalne produkcji rolnej) w powiecie wadowickim

Wyszczególnienie	2002 (m ²)	2005 (m ²)	Zmiana (%)
Rośliny ozdobne w szklarniach ogrzewanych	26257,0	30835,0	+14,8
Pozostałe rośliny w szklarniach ogrzewanych	26665,6	21689,0	-22,9
Uprawy w szklarniach nieogrzewanych	1940,0	4833,0	+59,9
Rośliny ozdobne w tunelach foliowych ogrzewanych	14122,0	20604,0	+31,5
Pozostałe rośliny w tunelach foliowych ogrzewanych	19698,0	14493,0	-35,9
Uprawa grzybów i ich grzybni	3979,0	7400,0	+46,2
Razem	92661,6	99854,0	+7,2

Źródło: opracowanie na podstawie deklaracji PIT-6 składanych przed 30 listopada roku poprzedzającego rok podatkowy.

Wzrastające ceny nośników energii niekorzystnie wpływają na opłacalność upraw ogrodnich w ogrzewanych szklarniach i tunelach, co powoduje ograniczenie produkcji tego typu na rzecz upraw nieogrzewanych. Klimat panujący w Polsce nie predysponuje jej obszaru do produkcji ogrodnich, a szczególnie produkcji odbywającej się w okresie zimowym wymagającej ogrzewania lub dogrzewania. W konkurencji z producentami z zachodniej i południowej Europy polscy ogrodnicy nie mają żadnych szans, gdyż oprócz zaszłości organizacyjnych, braków w technologii, trudności w dostępie do kapitału, wyjątkowo niekorzystne

są warunki pogodowe: relatywnie długie okresy chłódów, częste przymrozki. Dlatego też polscy producenci nastawieni są na produkcję ogrodnictw o charakterze lokalnym i zagospodarowanie pojawiających się niewielkich nisz rynkowych.

W badanym okresie 2002–2005 można zaobserwować na terenie powiatu wadowickiego stopniowy rozwój bazy produkcyjnej. Pomimo zmniejszenia powierzchni upraw w ogrzewanych szklarniach o 0,8% nastąpił wyraźny wzrost powierzchni upraw szklarniowych o 4,3%, co wskazuje nie tylko na zmianę wykorzystania posiadanych obiektów, ale również na rozszerzanie potencjału produkcyjnego. W tym samym okresie nastąpił również wzrost powierzchni upraw w ogrzewanych tunelach o 3,6%.

Tabela 5. Średnia powierzchnia upraw w ramach działu specjalnego produkcji rolnej w powiecie wadowickim

Wyszczególnienie	2002 (m ²)	2005 (m ²)	Zmiana (%)
Rośliny ozdobne w szklarniach ogrzewanych	445,0	460,2	+3,3
Pozostałe rośliny w szklarniach ogrzewanych	398,0	394,3	-0,9
Uprawy w szklarniach nieogrzewanych	176,4	284,3	+38,0
Rośliny ozdobne w tunelach foliowych ogrzewanych	403,5	479,2	+15,8
Pozostałe rośliny w tunelach foliowych ogrzewanych	547,2	391,7	-39,7
Uprawa grzybów i ich grzybni	663,2	1057,1	+37,3

Źródło: opracowanie na podstawie deklaracji PIT-6 składanych przed 30 listopada roku poprzedzającego rok podatkowy.

Gospodarstwa ogrodnictwa na terenie powiatu wadowickiego, podobnie jak gospodarstwa rolnicze, charakteryzują się bardzo małą powierzchnią. Na ogół nie przekraczają kilku hektarów powierzchni ogólnej, większość mieści się w przedziale do 3 ha przy czym połowa producentów deklaruje powierzchnię szklarni i tuneli poniżej 450 m², przy średniej dla całej populacji nieprzekraczającej 7 arów. Największy producent prowadził uprawy w szklarniach i tunelach o łącznej powierzchni 0,36 ha, podczas gdy np. w Holandii spotyka się producentów, którzy prowadzą produkcję szklarniową na powierzchni nawet kilkunastu hektarów.

Wśród działów specjalnych zajmujących się produkcją zwierzęcą, zdecydowanie dominują podmioty zajmujące się produkcją brojlerów kurzych oraz jaj konsumpcyjnych. Na przestrzeni badanego okresu nastąpiło bardzo duże zwiększenie zainteresowania producentów produkcją kurcząt rzeźnych (o dziewięć podmiotów). Wzrosła również liczba podmiotów prowadzących fermowy chów i hodowle

Tabela 6. Maksymalna i minimalna powierzchnia upraw w ramach działu specjalnego produkcji rolnej w powiecie wadowickim (m²)

Wyszczególnienie	2002		2005	
	max.	min.	max.	min.
Rośliny ozdobne w szklarniach ogrzewanych	2280,0	35,0	1983,0	32,0
Pozostałe rośliny w szklarniach ogrzewanych	2417,0	27,0	2416,0	27,0
Uprawy w szklarniach nieogrzewanych	681,0	36,0	908,0	36,0
Rośliny ozdobne w tunelach foliowych ogrzewanych	1440,0	42,0	2160,0	30,0
Pozostałe rośliny w tunelach foliowych ogrzewanych	6390,0	50,0	1200,0	95,0
Uprawa grzybów i ich grzybni	1800,0	85,0	2400,0	85,0

Źródło: opracowanie na podstawie deklaracji PIT-6 składanych przed 30 listopada roku poprzedzającego rok podatkowy.

Tabela 7 Liczba podmiotów prowadzących chów i hodowlę drobiu w ramach działów specjalnych produkcji rolnej na terenie powiatu wadowickiego

Wyszczególnienie	2002	2005
Drób rzeźny		
Kurczęta	14	24
Gęsi	0	3
Kaczki	1	4
Indyki	2	6
Drób nieśny		
Kury nieśne (stado reprodukcyjne)	1	1
Kury (produkcja jaj konsumpcyjnych)	18	20
Wylęgarnie drobiu		
Kurczęta	1	1

Źródło: opracowanie na podstawie deklaracji PIT-6 składanych przed 30 listopada roku poprzedzającego rok podatkowy.

gęsi, kaczek i indyków. Część producentów zajmuje się odchowywaniem piskląt, które następnie chętnie nabywane są po kilka, kilkanaście sztuk do przydomowych ogródków przez osoby, które chcą uniknąć ryzyka padnięć w początkowym okresie chowu.

Produkcja drobiu rzeźnego oraz jaj kurzych zdominowane są przez pojedynczych producentów. Dwaj najwięksi producenci drobiu rzeźnego w powiecie wytwarzali łącznie w 2005 roku ok. 900 000 sztuk co stanowiło ponad połowę pogłowia tych zwierząt. Pozostałe podmioty prowadziły na ogół produkcję na niewielką skalę. Jeden podmiot na terenie powiatu wadowickiego posiadał stado reprodukcyjne kur oraz wylęgarnię zaspakajając znaczną część popytu lokalnego na kurczęta. W latach 2002–2005 wraz ze wzrostem liczby podmiotów zajmujących się chowem drobiu rzeźnego i kur niosek następowało obniżenie średniej wielkości stada tych zwierząt.

Tabela 8. Parametry opisujące rozmiar wybranych działów specjalnych produkcji rolnej w ramach chowu i hodowli drobiu na terenie powiatu wadowickiego

Wyszczególnienie	Drob rzeźny – kurczęta (szt.)		Kury nioski* (szt)	
	2002	2005	2002	2005
Produkcja ogółem	1536500,0	1761800,0	81700,0	65300,0
Średnio u jednego producenta	109750,0	73408,3	4538,9	3265,0
Największy producent w powiecie	500000,0	600000,0	16000,0	12000,0
Najmniejszy producent w powiecie	500,0	300,0	200,0	100,0

* produkcja jaj konsumpcyjnych

Źródło: opracowanie na podstawie deklaracji PIT-6 składanych przed 30 listopada roku poprzedzającego rok podatkowy.

W dziale chów i hodowla innych zwierząt poza gospodarstwem, wzrastało w badanym przedziale czasowym zainteresowanie hodowlą psów rasowych, co jest tendencją ogólnokrajową. Wraz ze wzrostem zamożności społeczeństwa wzrasta popyt na psy rasowe co jednocześnie sprzyja hodowli tych zwierząt. Na niewielkim poziomie utrzymuje się natomiast produkcja zwierząt futerkowych. Producenci z badanego obszaru posiadali w 2005 roku zaledwie kilka sztuk lisów stada podstawowego oraz łącznie niewiele ponad 100 sztuk stada podstawowego szynszyli.

Zarejestrowanych było również w 2005 roku pięć pasiek i w porównaniu do 2002 roku przybyła jedna pasieka składająca się z 85 rodzin pszczelich. Na oma-

Tabela 9. Liczba podmiotów prowadzących chów i hodowlę innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym w ramach działów specjalnych produkcji rolnej na terenie powiatu wadowickiego

Wyszczególnienie	2002	2005
Lisy	1	1
Szynszyle	2	3
Pasieki	4	5
Hodowla dżdżownic	1	1
Psy rasowe	8	13

Źródło: opracowanie na podstawie deklaracji PIT-6 składanych przed 30 listopada roku poprzedzającego rok podatkowy.

wianym obszarze występuje większa liczba osób posiadających po kilka uli, czy kilkadziesiąt uli, nie są one jednak działami specjalnymi w myśl obowiązujących przepisów⁶ i traktowane są jako hobby.

Tabela 10. Parametry opisujące rozmiar wybranych działów specjalnych produkcji rolnej w ramach chowu i hodowli innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym na terenie powiatu wadowickiego

Wyszczególnienie	Pasieki (liczba rodzin)		Psy rasowe (szt.)	
	2002	2005	2002	2005
Produkcja ogółem	368,0	526,0	21,0	49,0
Średnio u jednego producenta	92,0	87,7	2,6	3,8
Największy producent w powiecie	100,0	130,0	6,0	10,0
Najmniejszy producent w powiecie	83,0	85,0	1,0	1,0

Źródło: opracowanie na podstawie deklaracji PIT-6 składanych przed 30 listopada roku poprzedzającego rok podatkowy.

⁶ W przypadku pasiek dział specjalny stanowi dopiero 80 rodzin

Podsumowanie

Powiat wadowicki nie należy do liderów w produkcji rolniczej i ogrodniczej. Jest jednym z wielu powiatów leżących w południowej części naszego kraju gdzie ludność żyjąca i pracująca w bardzo małych gospodarstwach rolniczych poszukuje dodatkowych źródeł dochodów. Przedstawione wyniki badań pokazują jak niewielka jest skala produkcji rolniczej zaliczanej do działów specjalnych produkcji rolnej. Warunki klimatyczne i ukształtowanie terenu nie sprzyjają produkcji ogrodniczej. Specyfika gospodarstw, brak kapitału, duża gęstość zaludnienia oraz brak tradycji w tym względzie, nie sprzyjają fermowej produkcji drobiu i zwierząt futerkowych. Dla niespełna 60% osób deklarujących prowadzenie działów specjalnych produkcji rolnej prowadzona działalność rolnicza była jedynym źródłem dochodów. Wśród osób łączących pracę w rolnictwie z pracą poza rolnictwem nieznacznie zmniejszyła się liczba osób świadczących pracę najemną i stanowili oni w 2005 roku mniej niż 10%. Przeciwną tendencję obserwuje się wśród osób czerpiących również dochody z niezarobkowych źródeł utrzymania, którzy w 2005 roku stanowili ponad 19% badanych. Świadczy to m.in. o trudnościach pogodzenia pracochłonnej działalności rolniczej z pracą zarobkową poza rolnictwem oraz wzroście zainteresowania tego typu działalnością i możliwościami uzyskiwania z niej dodatkowych dochodów przez emerytów i rencistów, którzy na ogół posiadają większe zasoby czasu dyspozycyjnego. Udział osób prowadzących jednocześnie dział specjalny i pozarolniczą działalność gospodarczą jest bardzo stabilny i kształtuje się na poziomie ok. 13,5%.

W badanym okresie zaobserwowano niewielki wzrost zainteresowania mieszkańców powiatu wadowickiego prowadzeniem produkcji w ramach działów specjalnych produkcji rolnej. Z punktu widzenia skali produkcji należy uznać tę produkcję za marginalną, istotną natomiast z punktu widzenia socjalnego i dostarczania dochodów grupie ponad dwustu rodzin. Wysokość uzyskiwanych przez te rodziny dochodów przy obowiązujących obecnie przepisach o ochronie danych osobowych nie jest możliwa do ustalenia, działania takie utrudnia również fakt, iż wszystkie osoby deklarujące prowadzenie działów specjalnych produkcji rolnej wybrały uproszczoną formę określania dochodu dla celów podatkowych polegającą na pomnożeniu rozmiarów działalności przez szacunkowe normy dochodów publikowane przez Ministra Finansów. Żaden z podmiotów prowadzących przedmiotową działalność nie zdecydował się na rozliczenia z podatku dochodowego od działów specjalnych na podstawie ewidencji podatkowej i dochodów rzeczywistych.

Summary

Special activities in agricultural production have been considered by the legislator as agricultural activities yielding greater revenue than other agricultural activities, which has resulted in their subjection to income tax. The purpose of the study is to present the interest in this type of business among the inhabitants of the Wadowice Powiat. As a result of the analyses performed, it has been concluded that business of this type is of marginal importance, yet it constitutes a significant source of income for approx. 200 families in the territory studied. All individuals who pay income tax on special activities have selected the simplified form of setting the basis for taxation, and the changes in the number, structure and size of the businesses were relatively small in the years 2002–2005.